

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Masugnsgrundet SE0710203

Foto: Länsstyrelsen

Namn:	Masugnsgrundet
Sitecode:	SE0710203
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	13,2 ha
Skyddsform:	Oskyddat
Kommun:	Timrå
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Koordinat:	693844/158142
Karta:	17H 7G
Ägarförhållanden:	SCA
Senast uppdaterad:	2018-06-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	5
4.1 Allmän områdesbeskrivning	5
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	5
5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet	6
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	7
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	8
7.1 Områdesskydd.....	8
7.2 Skötsel	8
8. BEVARANDESTATUS	8
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	8
10. REFERENSER	9
11. KARTOR	10

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns naturtyper och en art som ingår i direktivet (tabell 1. och tabell 2.). Främsta motivet till utpekandet av området är förekomsten av de i direktivet prioriterade naturtyperna lövsumpskogar av fennoskandisk typ och alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade. På kartan finns naturtypen redovisad geografiskt för området.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
6450	Nordliga boreala alluviala ängar	1	8
9080*	Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	0,3	2
91E0*	Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade	5	38

*) prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1951	Sötgräs (<i>Cinna latifolia</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Masugnsgrundet består av en för regionen karakteristisk skog av gråal och björk som tidvis översvämmas s.k alluvial lövskog. Skogen är länets största naturliga alluviala skog och inom området finns dessutom en rik population av sötgräs. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och återställa den prioriterade naturtypen alluvial lövskog och populationen sötgräs i området. Här är störning i form av ett fluktuerande vattenstånd i Mjällån en viktig faktor både för att upprätthålla naturtypen och hålla tillbaka vegetation som kan konkurrera ut sötgräset. För att naturliga fluktuationer av vattenståndet ska ske är det därför av yttersta vikt att Mjällån fortsätter att vara oreglerad. Ett övergripande syfte är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för alla naturtyper och den art som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000.

I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyper och art

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
6450, Nordliga boreala alluviala ängar	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 1 ha. • Naturlig vattenregim med årligen återkommande översvämningar • Tillräcklig markfuktighet • Tydlig hävdpräglad markvegetation • Öppen miljö < 30% marktäckning av träd och buskar • Naturlig hydrologi • Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat annat än från betande djur) • Naturlig artsammansättning
9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 0,3 ha. • Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. • Naturlig hydrologisk regim ska råda. • Kontinuitet av lövträd inklusive gamla träd • Typiska arter ska ej ha minskande populationer
91E0, Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 5 ha. • Naturlig hydrologisk regim råder. • Andelen levande gran uppgår till maximalt 10 % täckning.
1951, Sötgräs <i>Cinna latifolia</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Artens livsmiljö bibehålls eller ökar i areal. Arealen får ej understiga 5,3 hektar. • Populationens storlek bibehålls eller ökar. Minsta antalet blommande individer får ej understiga 100 stycken.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Masugnsgrundet ligger strax norr om Bergeforsen mellan Ljustorpsån och Lögdösjön. Cirka 900 meter nordväst om området ligger Lögdö bruk, ett av Medelpads äldsta järnbruk. När bruket anlades stäckte sig Lögdösjön nästan ända upp till herrgården men som namnet Masugnsgrundet antyder var denna del av sjön inte djup. Efterhand har landhöjningen gjort att området beskogats med framförallt gråal men här finns även björk och gran. Natura 2000-området är utpekad för naturtypen alluvial lövskog som svämmas över vid höga vattenflöden, dock ej årligen. I skogen finns rikligt med både gamla träd och död ved. Här finns även stora botaniska värden med bl.a. förekomst av sötgräs.

4.2 Intressanta arter i området

Här finns bland annat den sällsynta arten glesgröe (*Glyceria lithuanica*).

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Natura 2000-området Masugnsgrundet ligger i anslutning till Ljustorpsån som är oreglerad och har en tydlig vattenståndsfluktuation. Så länge ån inte regleras och dalgången får utvecklas efter naturliga processer är förutsättningarna bra för att området ska bibehålla sina värden, så länge inte ett modernt skogsbruk pågår.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

6450, Nordliga boreala alluviala ängar eller svämängar är gräsmarker längs med större vattendrag norr om den naturliga Norrlandsgränsen som översvämmas under vår och sommar. Naturtypen har använts eller används fortfarande som slåtterängar (s.k. raningar), något som var viktigt i det gamla jordbrukssamhället där brist på vinterfoder till djuren ofta var ett problem. Det traditionella bruket av svämängar har till stor del upphört och majoriteten av ängarna håller numera på att växa igen. Naturtypen omfattar sådana marker som ännu hålls öppna genom hävd och/eller naturliga störningar. Svämängar är viktiga för vadarfåglar som till exempel enkelbeckasin, storspov och grönbena. Även groddjur och många insekter, till exempel trollsländor, gynnas av naturtypen. Naturtypen har ofta en relativt trivial flora som domineras av högvuxna gräs, starrarter och örter såsom kabbeleka och kråklöver.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen
- Årligen återkommande översvämningar i samband med vårfloden varvid näringsrikt sediment avsätts.
- Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär ska vara <30%
- Årlig slåtter, om inte naturlig störning genom årlig översvämning är tillräckligt för att hindra ängen att växa igen.

9080, Lövsumpskogar av fennoskandisk typ ofta med inslag av gran, finns i huvudsak på översilad mark. I Norrland dominerar mest gråal, glasbjörk och asp i trädsiktet. Träden står vanligtvis på socklar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

- Kontinuitet av lövträd olika trädslag och av varierande ålder inklusive gamla träd.
- Förekomst av substrat t.ex. död ved, gamla träd och förekomst av trädsocklar är av största vikt i denna naturtyp för främst mossor, men även epifytiska lavar och svampar, samt för insekter och landmollusker.
- Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. stormfällningar och insektsangrepp.
- Översilad eller genomsilad mark.
- Opåverkad hydrologi.

91E0, Alluviala lövskogar översvämmas regelbundet och har en kontinuitet av lövträd av varierande ålder inklusive gamla träd, samt träd av olika trädslag, främst gråal i norra delen av landet. Alluviala avlagringar finns som vid lågvatten är väl dränerade. Skogstypens naturvärden utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik vilket omfattar naturliga störningar, som t.ex. översvämningar, stormfällningar och insektsangrepp. Förekomst av substrat (t ex grenar, torrträd, lågor) för främst mossor, men även epifytiska lavar och svampar, insekter och landmollusker.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Delar av området översvämmas regelbundet.
- Kontinuitet av lövträd i varierande ålder.
- Naturlig hydrologisk regim ska råda.
- Ringa förekomst av gran.

5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet

1951, Sötgräs (*Cinna latifolia*) är ett ofta högväxt flerårigt gräs som har en angenäm sötaktig doft. De växer på fuktig, skuggig, ofta lundartad, stenig mark, i raviner, bäckstränder och blockmarker. Arten blommar i juli-augusti och är torktålig, ljuskrävande och konkurrenssvag. En rimlig uppskattning av spridningsavståndet är 10 m. Sötgräs är sällsynt och förekommer endast i några få landskap, från Värmland till Ångermanland och är känd från cirka 50 lokaler, varav ett 30-tal är inom Västernorrlands län, varav några är mycket individrika lokaler.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- Hög luftfuktighet och skydd mot direkt solexponering
- Arten är generellt störningskänslig men behöver antagligen viss störning för att kunna etablera av nya individer

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Masugnsgrundet är i dag oskyddat, förutom tillståndsplikten för verksamheter som kan skada värdena enligt 7 kap 28 § MB. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 4.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000-objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka Natura 2000-områdets naturtyper och art negativt

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Hot</i>
6450, Nordliga boreala alluviala ängar	<ul style="list-style-type: none"> • Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning • Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag. • Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt. • Tillskottsutfodring av eventuella betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan. • Utebliven vårflood. • Kväveläckage från angränsande marker kan påverka floran negativt. • Dräneringar som torkar ut naturtypen. • Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet. • Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
9080, lövsumpskogar av Fennoskandisk typ	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder inom eller i anslutning till området • Verksamheter som påverkar hydrologin inom eller i nära anslutning t.ex. grävning, vägdragning • Täta granbestånd • Exploateringsverksamheter • Transporter över området
91E0, Alluviala lövskogar, som tidvis är översvämmade	<ul style="list-style-type: none"> • Igenväxning, för tät skog. • För högt markslitage genom t.ex. transporter kan påverka marken så att hydrologin förändras. • Kalavverkningar. • Markberedning, plantering och dikning. • Anläggning av skogsbilväg i närheten eller inom området. • Ändrad hydrologi, t ex reglering av Mjällån.
1951, Sötgräs <i>Cinna latifolia</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Största hoten mot arten är ovarsamt skogsbruk, vägbyggnad och annan exploatering. • Livsmiljön blir för tät och skuggig på grund av igenväxning av gran. • För liten naturlig störning.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Norra delen av Masugnsgrundet ingår i riksintresse för naturvård (Ljustorpsån-Mjällån) enligt 3 kap MB. Området är i övrigt oskyddat förutom det skydd nätverket Natura 2000 innebär genom krav om tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka området (enligt 7 kap 28 a § miljöbalken). Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

7.2 Skötsel

Det främsta syftet med området är att det ska utvecklas under naturliga förhållanden och processer. Området svämvas över regelbundet vilket dödar många granar men om granantalet blir för högt måste granen tas bort så att inte naturtypen och växtmiljön för sötgräset försämras. I det avseendet är det aktuellt med en inventering av grantätheten inom området för att utreda ifall plockhuggning av gran behöver genomföras. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Inventera grantätheten inom området	Inom 10 år	1
Plockhuggning av gran	Inom 10 år	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från storskaligt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom området bör särskild hänsyn tas till nedan stående art/arter i uppföljningen. Eventuella åtgärdsprogram ska beaktas vid uppföljningen. Uppföljningen sker enligt följande:

1951, Sötgräs (*Cinna latifolia*)

- Lokalen skall besökas vart 3:e år.
- Vid besöken skall antalet individer/tuvor räknas. För varje tuva anges antalet vippor/blommande skott. Dessutom skall en uppskattning av växtplatsens totala yta göras.

10. Referenser

Delin, A. 1986. Sötgräset och några andra skogsväxters reaktion på kalhuggning och lövslyppslag. *VÄX* 4 (3): 32–39.

Delin, A. 1992a. Sötgräset reaktion på kalhuggning 2. *VÄX* 10 (2): 23–25.

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

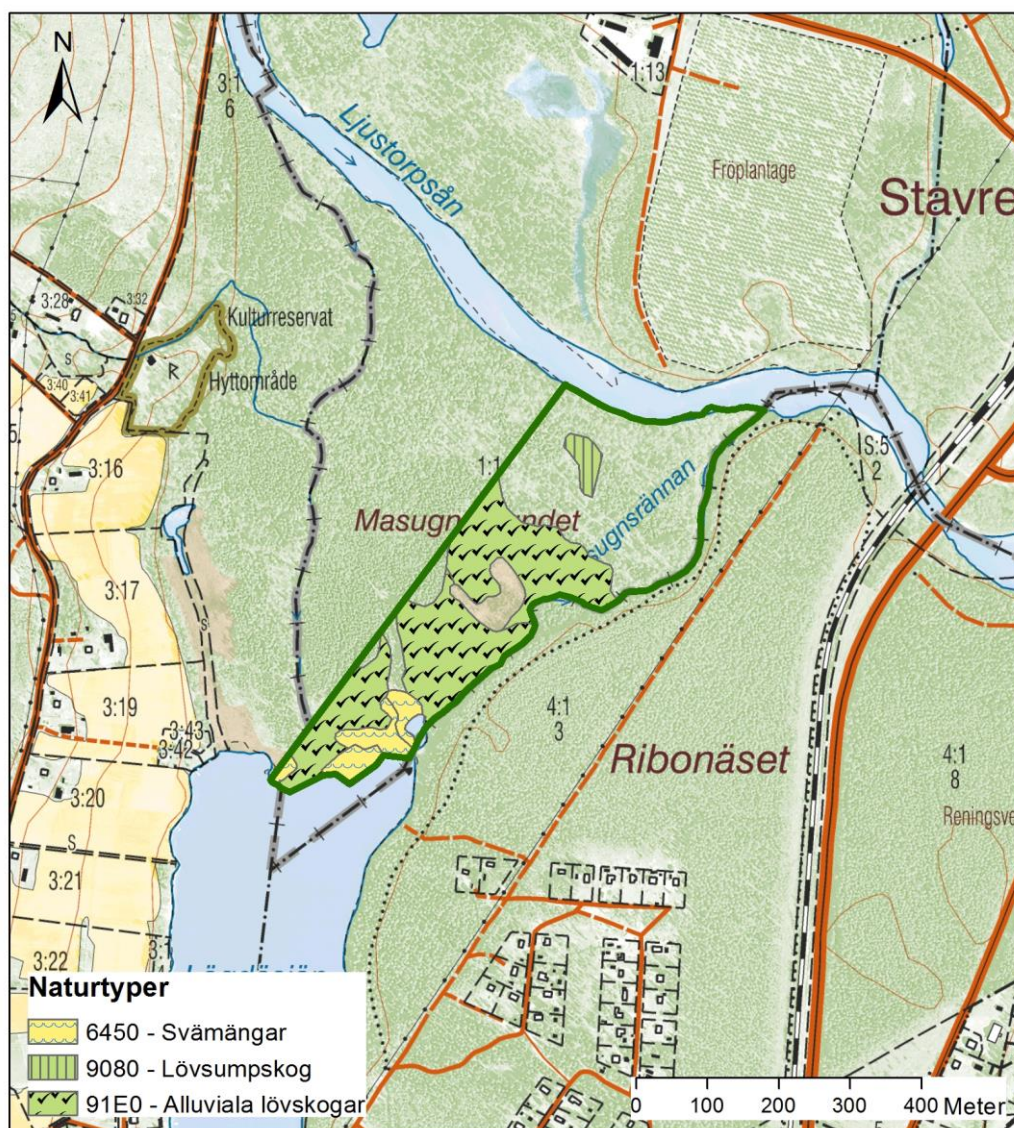
Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Åtgärdsprogram för sötgräs, 2009–2013. Naturvårdsverket, Rapport 5988.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtyperns utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket skyddad natur. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

 Natura 2000
 Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland
 © Lantmäteriet Geodatasamverkan